

Nowe stanowiska rzadko spotykanych Dermestidae (Insecta: Coleoptera) w Polsce

New records of rare species of Dermestidae (Insecta: Coleoptera)
in Poland

Rafał RUTA¹, Bartłomiej PACUK², Paweł JAŁOSZYŃSKI³

¹Zakład Bioróżnorodności i Taksonomii Ewolucyjnej, Instytut Zoologiczny U. Wr.,
ul. Przybyszewskiego 63/77, 51-148 Wrocław; e-mail: scirtes@biol.uni.wroc.pl

²Zakład Ekologii Zwierząt, Instytut Ekologii i Ochrony Środowiska UMK, ul. Gagarina 9,
87-100 Toruń; e-mail: b.pacuk@doktorant.umk.pl

³Os. Wichrowe Wzg. 22/13, 61-678 Poznań; e-mail: scydmaenus@yahoo.com

ABSTRACT: New records of 13 rare species of Dermestidae are presented. *Attagenus punctatus* is new for the Pomeranian Lake District, *Anthrenus picturatus* new for Lower Silesia, *Reesa vespulae* is reported from the Masovian Lowland for the first time, and *Trogoderma angustum* is newly reported from the Kraków-Wieluń Upland.

KEY WORDS: Coleoptera, Dermestidae, new records, Poland.

Wstęp

W ostatnim dziesięcioleciu wykazano cztery gatunki Dermestidae nieznanne dotąd z Polski (RUTA i in. 2004; BUNALSKI, PRZEWOŻNY 2009) oraz opublikowano kilka prac faunistycznych poświęconych wyłącznie omawianej rodzinie (KADEJ 2005; RUTA i in. 2005; RUTA i in. 2006; MIŁKOWSKI, RUTA 2008). Mimo to roziedlenie poszczególnych gatunków skórnikowatych w Polsce jest wciąż słabo poznane. W ciągu minionych pięciu lat odnaleźliśmy (BP – B. PACUK, PJ – P. JAŁOSZYŃSKI, RR – R. RUTA) szereg stanowisk gatunków rzadko wykazywanych z kraju, których dane przytaczamy poniżej.

Dziękujemy Dawidowi MARCZAKOWI (Kampinoski PN) za przekazanie danych dotyczących stanowiska *Reesa vespulae* (MILL.) w Izabelinie.

Wykaz gatunków

Dermestes bicolor FABRICIUS, 1781

- Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Toruń - Bielany (CD37), IV 2009 – 1 ex., 28 IV 2009 – 1 ex., na ścianie budynku Wydziału Biologii i Nauk o Ziemi UMK, 17 VI 2010 – 1 ex., na półpiętrze nad Zakładem Ekologii Zwierząt UMK, w pajęczynie na oknie, leg. BP; Nowy Duninów (CD92), 12 VI 2009 – 1 ex. przy budynku mieszkalnym, pod kamieniem na trawniku, leg. BP.

Gatunek związany z gniazdami ptaków (BURAKOWSKI i in. 1986; KADEJ 2005). Na stanowisku w Toruniu zasiedla prawdopodobnie noclegowisko gołębi miejskich (*Columba livia* GMEL. f. *domestica*), znajdujące się na dachu budynku Wydziału Biologii i Nauk o Ziemi UMK. Na stanowisku w Nowym Duninowie jego obecność związana jest być może ze znajdującym się w pobliżu kurnikiem. Gatunek w Polsce dość rzadko spotykany, podawany z ośmiu krain (BURAKOWSKI i in. 1986; RUTA i in. 2005). Z Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej znany dotychczas z czterech stanowisk (RUTA i in. 2005).

Trinodes hirtus (FABRICIUS, 1781)

- Pojezierze Pomorskie: Górka Klasztorna (XV40) ad Łobżenica, 8 VI 2007 – 1 ex. na starym dębie w parku przyklasztornym, leg. RR.
- Nizina Wielkopolsko-Kujawska: rez. „Borek” (XU68) ad Samostrzel, 20 VIII 2005 – 1 ex. (larwa) na starym dębie, obs. RR; Maniewo vic. (XU22) ad Poznań, poligon wojskowy, 25 VII 1999 – 1 larwa pod korą starego dębu, imago wyhodowane II 2000, leg. et cult. PJ.
- Wzgórza Trzebnickie: Bagno (XS28) ad Oborniki Śląskie, VIII 2008 – 1 ex., leg. RR.
- Dolny Śląsk: Wrocław - Świniary (XS37), 19 VI 2010 – 1 ex. w pajęczynie na starym dębie, leg. RR.

Gatunek od ponad 100 lat nie był wykazywany ze Wzgórz Trzebnickich (BURAKOWSKI i in. 1986).

Attagenus punctatus (SCOPOLI, 1772)

- Pojezierze Pomorskie: Bielinek nad Odrą (VU46), 28 VI 2010 – 1 larwa pod korą buka, imago wyhodowane 30 VII 2010, leg. et cult. RR.

Rzadko łowiony gatunek, znany z nielicznych stanowisk w kraju. Gatunek nowy dla Pojezierza Pomorskiego.

Attagenus smirnovi ZHANTIEV, 1973

– Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Toruń - Os. Zieleniec (CD37), 12 IX 2008 – 1 ex. 28 IX 2008 – 1 ex., 11 X 2008 – 1 ex. w mieszkaniu, leg. BP; Toruń - Os. Dekerta (CD37), I Urząd Skarbowy, 10 VI 2010 – 1 ex. na parapecie klatki schodowej, leg. BP; Toruń - Os. Chrobrego (CD47), 5 VII 2010 – 4 exx., na parapecie klatki schodowej, 1 ex., na parapecie w mieszkaniu, 6 VII 2010 – 2 exx., 7 VII 2010 – 1 ex., 9 VII 2010 – 1 ex., 26 VII 2010 – 2 exx., 28 VII 2010 – 1 ex., 8 VIII 2010 – 1 ex., na parapecie klatki schodowej, leg. BP; Kępa Dzikowska ad Ciechocinek (CD56), 14 II 2010 – 1 ex. na skarpie nad Wisłą, w pajęczynie pod korą topoli *Populus* sp., leg. BP.

Gatunek niedawno wykazany z Polski (RUTA i in. 2004), spotykany w warunkach synantropijnych, głównie w dużych miastach. Z Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej znany dotąd tylko z Poznania. Z terenu Polski nie wykazywany dotychczas w środowisku naturalnym.

Anthrenus olgae KALIK, 1946

– Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Toruń - Bielany (CD37), pomieszczenia Zakładu Ekologii Zwierząt Wydziału Biologii i Nauk o Ziemi UMK, na parapetach: 11 III 2009 – 1 ex., 6 IV 2009 – 1 ex., 8 IV 2009 – 1 ex., 23 IV 2009 – 11 exx., 10 V 2009 – 7 exx., 14 V 2009 – 30 exx., 23 IV 2010 – 1 ex., 10 V 2010 – 22 exx., 11 V 2010 – 2 exx., 18 V 2010 – 11 exx., 20 V 2010 – 4 exx., 21 V 2010 – 7 exx., 24 V 2010 – 8 exx., 1 VI 2010 – 2 exx., 10 VI 2010 – 1 ex., 15 VI 2010 – 15 exx., 17 VI 2010 – 9 exx., 18 VI 2010 – 4 exx., 19 VI 2010 – 1 ex., leg. BP; Toruń - Os. Chrobrego (CD47), 4 VII 2010 – 1 ex., na parapecie w mieszkaniu, leg. BP.

– Wyżyna Krakowsko-Wieluńska: Ojców (DA16), „Hotel pod Kazimierzem”, 19 V 2006 – 8 exx., w budynku, leg. RR.

Gatunek spotykany w nieużytkowanych częściach budynków, zajmowanych przez gołębie, skąd imagines rozprzestrzeniają się na sąsiednie pomieszczenia (RUTA i in. 2006). Wyjaśnia to jego liczne występowanie na stanowisku Toruń - Bielany, gdyż na dachu budynku, bezpośrednio nad pomieszczeniami Zakładu Ekologii Zwierząt, znajduje się noclegowisko gołębi miejskich. Występował tam razem z *Dermestes bicolor* FABR., *Anthrenus polonicus* MROCK., oraz *Reesa vespulae* (MILL.).

Na Wyżynie Krakowsko-Wieluńskiej znany dotąd z Krakowa (MROCKOWSKI 1952), Prądnika Korzkiewskiego (PAWŁOWSKI i in. 1994) oraz Prądnika Ojcowskiego (KUBISZ, PAWŁOWSKI 1998). Z pozostałych części kraju

bardzo rzadko wykazywany, ostatnio znaleziony w Poznaniu (RUTA i in. 2006), nieznanym dotąd z innych stanowisk na Nizinie Wielkopolsko-Kujawskiej.

Anthrenus picturatus SOLSKY, 1876

– Śląsk Dolny: Wrocław, centrum miasta (XS46), przy budynku biblioteki Uniwersytetu Wrocławskiego, 15 V 2006 – 11 exx., 9 V 2010 – 10 exx., na kwitnącej tawule *Spiraea* sp., leg. RR.

Synantropijny gatunek znany w Polsce z kilku miejscowości, głównie dużych miast (Warszawa, Łódź, Kraków, Radom) (BURAKOWSKI i in. 1986; RUTA i in. 2006). Gatunek nowy dla Dolnego Śląska.

Anthrenus polonicus MROCZKOWSKI, 1951

– Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Sieradz (CC41), 22 V 2010 – 4 exx., w mieszkaniu na parapecie, leg. BP; Nowy Duninów (CD92), 13 VI 2010 – 2 exx., na ścianie budynku, 10 VII 2010 – 1 ex., w pajęczynie, leg. BP; Toruń - Bielany (CD37), 15 VI 2010 – 1 ex., 18 VI 2010 – 3 exx., 29 VII 2010 – 1 ex., Zakład Ekologii Zwierząt UMK, na parapecie, leg. BP; Toruń - Os. Zieleniec (CD37), 2 VII 2010 – 1 ex., w mieszkaniu, na parapecie, leg. BP.

– Nizina Mazowiecka: Izabelin (DC89), budynek dyrekcji Kampinoskiego PN, 29 V 2010 – 1 ex., leg. RR, 28–30 V 2010 – 2 exx., leg. BP; Maszewo Duże (DD02) ad Płock, 12 VI 2010 – 1 ex., Sala Bankietowa „Złota Podkowa”, na parapecie, leg. BP.

– Podlasie: Sokółka (FE62), 4 VI 2010 – 9 exx., w mieszkaniu, na firankach i na parapecie, leg. BP, 4 VI 2010 – 1 ex., Urząd Miejski w Sokółce, na parapecie, leg. BP.

– Wyżyna Krakowsko-Wieluńska: Kraków (DA24), Planty, 18 V 2006 – 1 ex., leg. RR.

Znany ze wschodniej Polski, gdzie przebiega zachodnia granica występowania tego gatunku. Na stanowisku w Maszewie występował razem z *Anthrenus fuscus* OLIV. Koło (BURAKOWSKI i in. 1986) oraz podane wyżej Sieradz i Toruń są najdalej na zachód wysuniętymi znanymi stanowiskami tego gatunku w Polsce.

Ctesias serra (FABRICIUS, 1792)

– Pojezierze Pomorskie: rez. „Bocheńskie Błoto” (XV36) ad Sporysz, 26 VI 2005 – 1 ex., leg. A. GAWROŃSKI et RR; Laski ad Górzycy (VU71), 1 IX 2009 – 1 larwa pod korą dębu, leg. PJ.

- Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Lusowo (XU11) ad Poznań, 9 V 1999 – kilkanaście larw pod korą przydrożnej wierzby, obs. PJ; Krajkowo (XT38) ad Mosina, 29 III 2010 – 1 larwa pod korą starego dębu, imago wyhodowane IV 2010, leg. et cult. PJ; Rogalin (XT38), 25 V 2010 – 2 larwy pod korą dębu, leg. PJ.
 - Nizina Mazowiecka: Kampinoski PN, okolice osady Pociecha (DC89), Obszar Ochrony Ścisłej „Sieraków”, 29 V 2010 – 1 ex. (martwy) pod korą sosny, leg. RR.
 - Śląsk Dolny: Wrocław - Rędzin (XS37), 22 VI 2010 – 1 ex. na starym dębie, leg. RR.
- Gatunek znany z rozproszonych stanowisk w całym kraju; ze względu na skryty tryb życia częściej obserwowany w stadium larwalnym.

Globicornis marginata (PAYKULL, 1798)

- Pojezierze Pomorskie: Stara Rudnica (VU45) ad Cedynia, 29 IV 2010 – 1 ex. na świeżo ściętym pniu topoli czarnej, leg. PJ.
 - Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Promno (XU51) ad Poznań, 16 I 1999 – 1 larwa, imago wyhodowane IV 1999, leg. et cult. PJ.
- Najczęstszy krajowy przedstawiciel rodzaju, choć znany z rozproszonych stanowisk.

Globicornis nigripes (FABRICIUS, 1792)

- Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Promno (XU51) ad Poznań, 14 VI 2001 – 4 exx., leg. PJ; Poznań, park miejski Cytadela (XU30/31), 20 V 1994 – 1 ex., leg. PJ; Milicz (XT51), 26 VI 2010 – 1 ex. na kwiatostanie *Apiaceae*, leg. RR; Rogalin ad Poznań (XT38), 25 V 2010 – 1 ex. pod korą dębu, leg. PJ.
- Rzadki gatunek, spotykany lokalnie.

Reesa vespulae (MILLIRON, 1939)

- Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Toruń - Bielany (CD37), 21 X 2008 – 29 VII 2010 – 67 exx., w pomieszczeniach Zakładu Ekologii Zwierząt (47 exx.), Zakładu Biologii Komórki (7 exx.), Zakładu Zoologii Kręgowców (2 exx.), Zakładu Fizjologii i Biologii Molekularnej Roślin (1 ex.) oraz na schodach głównych budynku C (10 exx.) Wydziału Biologii i Nauk o Ziemi UMK, leg. BP.
- Nizina Mazowiecka: Izabelin (DC89), budynek Dyrekcji Kampinoskiego PN, na parapecie, 12 V 2010 – 1 ex., leg. D. PEŁOWSKA-MARCZAK, coll. M. KADEJ.

Gatunek niedawno wykazany z Poznania jako nowy dla fauny Polski (BUNALSKI, PRZEWOŻNY 2009). Chrząszcz nowy dla Niziny Mazowieckiej.

Na stanowisku w Toruniu większość chrząszczy (62 exx.) została stwierdzona między 8 V 2010 a 19 VI 2010, przy czym żywe osobniki spotykane były między 8 V 2010 a 17 VI 2010. Wyhodowano też imago 25 VI 2010 z poczwarki zebranej 15 VI 2010. Ogółem zebrano 55 exx. imagines (21 exx. żywych i 34 exx. martwe), 7 larw i 5 poczwarek. Większość osobników stwierdzono na parapetach lub podłodze w pobliżu okien (44 exx.), pozostałe (23 exx.) w przechowywanych zbiorach entomologicznych lub ich bezpośrednim sąsiedztwie. Znajdowany razem z *Anthrenus olgae* KAL., *Anthrenus polonicus* MROZK. oraz *Trogoderma glabrum* (HERBST).

Trogoderma angustum (SOLIER, 1849)

– Wyżyna Krakowsko-Wieluńska: Kraków (DA24), Planty, 18 V 2006 – 1 ex. na kwitjącym krzewie, leg. RR.

Gatunek nowy dla Wyżyny Krakowsko-Wieluńskiej.

Trogoderma glabrum (HERBST, 1783)

– Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Toruń - Bielany (CD37), 24 V 2010 – 1 ex., 1 VI 2010 – 1 ex., 8 VI 2010 – 1 ex., Wydział Biologii i Nauk o Ziemi UMK, budynek C, schody główne, II piętro, na parapecie, leg. BP.

– Podlasie: Szostaki (EE90), 17 VI 2010 – 1 ex., leg. RR.

– Beskid Wschodni: Tyrawa Wołoska (EV99), 20 VI 2008 – 1 ex., leg. RR.

W Polsce występuje na obszarze całego kraju, spotykany jednak dość rzadko i pojedynczo. Od ponad 80 lat nie wykazywany z Beskidu Wschodniego (BURAKOWSKI i in. 1986).

SUMMARY

New distributional records of 13 species of rare Dermestidae are presented. The following species are newly recorded from particular regions: *Attagenus punctatus* from the Pomeranian Lake District, *Anthrenus picturatus* from Lower Silesia, *Trogoderma angustum* from the Kraków-Wieluń Upland. *Reesa vespulae*, a species reported from Poland for the first time in 2009, is newly recorded from the Masovian Lowland and another locality within the Wielkopolska-Kujawy Lowland. Occurrence of *Trinodes hirtus* in the Trzebnickie Hills and *Trogoderma glabrum* in the Eastern Beskidy Mts. is supported with new findings.

PIŚMIENNICTWO

- BUNALSKI M., PRZEWOŻNY M. 2009: First record of *Reesa vespulae* (MILLIRON, 1939) (Coleoptera, Dermestidae), an introduced species of dermestid beetle in Poland. Pol. Journ. Ent., **78**: 341-345
- BURAKOWSKI B., MROCZKOWSKI M., STEFAŃSKA J. 1986: Chrzążcze Coleoptera: Dermestoidea, Bostrichoidea, Cleroidea i Lymexyloidea. Kat. Fauny Pol., Warszawa, XXIII, **11**: 1-243.
- KADEJ M. 2005: Dane o występowaniu przedstawicieli Dermestidae (Coleoptera) w Polsce. Wiad. entomol., **24** (1): 21-31.
- KUBISZ D., PAWŁOWSKI J. 1998: Suplement do znajomości chrząszczy (Coleoptera) Ojcowskiego Parku Narodowego i jego otuliny (w 145 rocznicę rozpoczęcia inwentaryzacji faunistycznej w Ojcowie). Prądnik. Prace Muz. Szafera, **11-12**: 193-323.
- MILKOWSKI M., RUTA R. 2008: Skórnikowate (Coleoptera: Dermestidae) okolic Radomia. Wiad. entomol., **27** (1): 9-15.
- MROCZKOWSKI M. 1952: Contribution to the knowledge of the Dermestidae with description of a new species and a new subspecies (Coleoptera). Ann. zool. Mus. Pol., **15** (3): 25-32.
- PAWŁOWSKI J., MAZUR M., MEYNARSKI J. K., STEBNICKA Z., SZEPTYCKI A., SZYMCZAKOWSKI W. 1994: Chrzążcze (Coleoptera) Ojcowskiego Parku Narodowego i terenów ościennych. Ojcowski Park Narodowy. Prace i Materiały Muzeum im. Prof. Władysława Szafera, Ojców. 248 ss.
- RUTA R., KONWERSKI SZ., KADEJ M., HERRMANN A., LASOŃ A. 2004: Three dermestid beetles' species (Coleoptera: Dermestidae) new to the Polish fauna and remarks on dermestids introduced to Poland. Pol. Journ. Ent., **73**: 307-314.
- RUTA R., KONWERSKI SZ., KRÓLIK R., LASOŃ A., MILKOWSKI M. 2005: Nowe stanowiska skórnikowatych (Coleoptera: Dermestidae) w Polsce. Część I. Dermestinae, Trinodinae i Attageninae. Wiad. entomol., **24** (4): 213-218.
- RUTA R., KONWERSKI SZ., KRÓLIK R., LASOŃ A., MILKOWSKI M. 2006. Nowe stanowiska skórnikowatych (Coleoptera: Dermestidae) w Polsce. Część II. Megatominae. Wiad. entomol., **25** (1): 21-28.